

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за получаване на академичната длъжност доцент по област на висше образование 2. Хуманитарни науки; професионално направление 2. 1. Филология (Антична и западноевропейска литература: сравнително литературознание), обявен от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”, в ДВ, бр. 33 от 17. 04. 2018 г., с кандидати:

1. Диана Василева Николова-Багалева, доктор, главен асистент в Катедра „История на литературата и сравнително литературознание”, Филологически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски” и
2. Младен Цветанов Влашки, доктор, главен асистент в Катедра „История на литературата и сравнително литературознание”, Филологически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски”.

С оглед на неутралността ще представя двамата кандидати по азбучния ред на техните имена.

Диана Николова-Багалева завършва Българска филология (с втора специалност руски език) в ПУ „Паисий Хилендарски”. През 2008 г. защитава докторска дисертация на тема *Идеята за човека в старогръцката лирика (архаика и класика)* с научен ръководител проф. д.ф.н. Калин Янакиев. Трудът е публикуван под същото заглавие през 2010 г.

В настоящия конкурс Диана Николова-Багалева участва с монографията *Транспозиции на пасторалното в Бел епок* (УИ „Паисий Хилендарски”, 2018), осем публикации на български език по темата на хабилитационния труд, дванайсет други публикации в областта на конкурса и участие в авторски колективи на дванайсет учебника и помагала за ученици.

Представената монография е логично продължение на дългогодишната изследователска работа на кандидатката в областта на античната литература и нейните проекции в процеси и явления от европейските литератури. Тук вниманието е съсредоточено върху проявленията на пасторални мотиви и образи, идващи от елинизма и класически древноримски поети, в литературата на Ренесанса, Класицизма и XIX век, но и разсредоточено в съседни зони като митология, живопис, музика, театър, опера и оперета, балет, архитектура,

градска среда и др. в частично припокриващите се периоди на Бел епок и Fin de siècle. Тази интердисциплинарност и широката историческа дъга несъмнено обогатяват основния сравнителноисторически подход, но и задават един твърде обширен хоризонт на очакваните резултати. Неговата широта се допълва от методологичната решетка на труда, в която се срещат и съпоставят както изследвания от всички посочени по-горе области, от философия, история, социология и обща хуманитаристика, така и от природните науки, най-вече във времето на Бел епок. Тази пъстрота несъмнено обогатява работата, но и предполага известен еklektizm, който допълнително вдига летвата пред изследвателя. От друга страна, той е в унисон с духа на културата, естетическите провокации и сблъсъци, характерни за централната област на проучване.

Основният предмет на изследването – пасторалното, а не пасторалът! – е много разумно формулиран не като строг жанр или исторически ограничена естетическа практика, а като съвкупност от признаци, които придобиват моделиращ характер. Моделността несъмнено прави възможно откриването и наблюдаването на предмета в различни времена и разнородни явления, придава едновременно гъвкавост и устойчивост на изследователския подход. Но не ми стана ясно защо на с. 127 пасторалът бива наречен „метамодел”. Посочените там и на следващата страница негови функции – на исторически медиатор, на генератор на нови жанрове, да задава модел на виждане на света и модел на живеене – не надхвърлят неговата моделираща дейност, а са част от нея според мен. Въпросът ми е свързан с подхода към термините, но по-важно за мен е концептуалното осмисляне на понятието „модел” и неговото прилагане към предмета.

Друго постижение на изследването е акцентът върху експерименталния аспект на пасторалното и упоритостта той да бъде проследяван и открояван в различните негови времена и проявления. Това усилие е особено приносно по отношение на един от централните въпроси в частта за Бел епок: как в пасторалните образи и мотиви се съвместяват дълговековната традиция, модернисткото ѝ противопоставяне и анархисткия епатаж и вкус към скандалното. Парадоксалното им триединство трудно може да бъде обяснено, а това може и да не е наложително. За мен по-важното е, че това изследване помага то да бъде усетено и съпреживяно.

Друг приносен момент е прекрачването не само на темпоралните, но и на териториалните граници на явлението, особено в синхронния план на Краевековието. Макар по традиция Бел епок да се свързва главно с Френската култура, нейните проявления се изследват във взаимовръзка с немската, английската, белгийската и други европейски култури, както и с руските балетисти, художници и др., като Дягилев, Бакст, Бенуа, Ръорих, чиято роля в разглежданите процеси е не само значима, но и органично присъща.

На фона на добрите страни не може да не се открият и някои недостатъци на предложения труд. Вече стана дума за терминологични проблеми и тук бих попитал доколко „Елегичността е устойчив елемент на пасторала, закрепен още с Вергилий” (с. 334) и какви са нейните проявления в неговото творчество, имайки предвид двукратната определеност на жанра в античността? Друг понятиен, но и концептуален проблем възниква на с. 361, където „*стари усамотени замъци, рушащи се дворци, запустели стари градини* и паркове с алеи като *лабиринти, блата, огледални водни повърхности*” се определят като „митически и буколически локуси”. Смятам, че тук става дума за същностно различна естетика и такава подмяна е недопустима. Може да се говори за съвместяване на пасторалното с готическото, както многократно прави и Ан Радклиф в своите романи, но не и за тяхното мълчаливо подменяне. Няма да се впускам в други лоши примери, а ще обобщя, че техен общ източник е прекомерната съсредоточеност върху откриването и установяването на тъждествености, на все същото пасторално в различни епохи, макар и под нова премяна. Тази страстна защита на предмета на изследването може да бъде разбрана. Но тя би станала още по-продуктивна, ако грижата за тъждественото бъде съчетана с открояване и съпоставяне на различното, което неизбежно я съпътства. Въпреки недостатъците, приносът на този труд за мен е безспорен.

Младен Цветанов Влашки завършва завършва Българска филология (с втора специалност руски език) и театрална режисура в ПУ „Паисий Хилендарски” през 1984 г. От 1992 до 1994 г. специализира в Залцбургския и във Виенския университет и придобива степента магистър по философия на Залцбургския университет. През 2015 г. защитава дисертационен труд на тема *Литературни и театрални проекции на драматургията на „Млада Виена” в България до 1944 г.*, публикуван под заглавието „Млада Виена” в млада

България през 2017. В настоящия конкурс участва с монографията *Рефлексии на Виенската модерност в българската литература от края на XIX и началото на XX век* (Хермес, 2018), седем публикации по темата на хабилитационния труд, четири – в областта на конкурса и участие в авторски колективи на един учебник и едно помагало за ученици.

Както подсказва заглавието на монографията, по същността си тя е сравнително-историческо изследване на въздействието („културния трансфер” в предпочетената от автора терминология) на явления от виенския литературен и културен живот върху формиращата се българска литература през посочения период. Като основни посредници са открити фигурите на професор Иван Шишманов и поетът Теодор Траянов, които тогава, макар и по различно време, живеят и работят в австрийската столица. Тук те са въведени не само като представителни за следосвобожденската ни култура, но и като типологични за своите поколения „моделни”. По-традиционният, консервативен и уравновесен *homo academicus* е съпоставен с *homo scriptor* – поета преобразувател на „модерната душа”. На тяхната дейност са посветени две обширни студии, като концептуалната тежест пада върху ролята на Траянов. Дейността на Професора е разгледана главно с оглед на посредничеството му между виенското списание „Ди Цайт” и новосъздаденото тогава у нас „Български преглед”, на книгата „Еврейският въпрос” на Теодор Херцел и на особено любопитното влияние на негов непубликуван белетристичен опит с виенски сюжет върху Алеко Константинов, който по думите на Шишманов „дава да се проследи далеч в миналото ембриологията на „Бай Ганю””. Но и като обем, и като значимост, по-голям е разделът за Поета. Посредством задълбочени проучвания на биографични факти, спомени, писма и др. изследователят защитава тезата си за индивидуализма на Траянов и важността му при тълкуването на неговите произведения. Като откроява влиянието на младовиенската школа върху изграждането на Траяновия поетически усет и изказ, Влашки реконструира значимостта на нейното влияние върху българския модернизъм и донякъде уравновесява преобладаващата представа за въздействието главно на френски и немски авторитети и образци. За пореден път той засвидетелства уменията си да открива, обработва и интерпретира архивни източници. В тази посока, ценни са и публикуваните в приложения произведения на поета, неизвестни не само на широката публика.

Монографията, както и по-голямата част от другите публикации, общо взето се вписва в основната компаративистична насока в изследванията на Младен Влашки и се появява като логично продължение на неговия дисертационен труд. Но в „Рефлексии” тежестта пада върху явления и процеси в българската литература, което донякъде поставя книгата в периферията на конкурсната област. За съжаление, не само краткият обем, но и недоглеждания по отношение на изказа (неяснота и повторения, напр. на сс. 12, 59 и др.), и немалко правописни неточности отслабват стойността на иначе задълбочените и продуктивни наблюдения и открития, съдържащи се в този труд.

Изправен съм пред нелек избор. Двамата кандидати имат немалко сходства и в професионалния си път, и в изследователските си интереси и изследвания. Премисляйки качествата и недостатъците на представените от тях трудове и съзнавайки значението на този конкурс и за двамата, оценявам по-високо тези на д-р Диана Николова-Багалева. Смятам, че и като обем, и като принос те надделяват. Класирам я на първо място и предлагам да ѝ бъде присъдена академичната длъжност доцент по Антична и западноевропейска литература.

доц. д-р Огнян Борисов Ковачев